

Arviointikertomus vuodelta 2021

Tarkastuslautakunta 1.8.2021-31.5.2022



LAPINLAHTI

Sisällysluettelo

Lapinlahden kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomus vuodelta 2021	2
1. Tarkastuslautakunta	2
1.1 Tarkastustoiminta	2
2. Tarkastuslautakunnan katsaus	4
3. Valtuuston asettamat tavoitteet ja niiden toteutumisen arviointi vuonna 2021	5
3.1. Kunnanhallitus	8
3.2. Konserniohjaus	11
3.3. Palvelulautakunta.....	12
3.4. Tekninen lautakunta.....	14
3.5. Ympäristölautakunta	16
4. Yhteenveto tilikaudesta 2021	17

Lapinlahden kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomus vuodelta 2021

1. Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnan kokoonpano 1.8.2021 alkaen oli seuraava:

Varsinainen jäsen	Varajäsen
Rauno Savolainen, puheenjohtaja	Tuomo Lahtinen
Ari Turunen, varapuheenjohtaja	Risto Ollikainen
Anneli Valta-Lisitsin	Pia Kyyrö-Harju
Kari Tuovinen	Kauko Hiltunen
Irma Korhonen	Minna Jääskeläinen

Lautakunnan sihteerinä on toiminut asianhallintasihteeri Sanna Nissinen 1.1. - 31.12.2021.

Valtuustokauden alussa tilintarkastusyhteisöksi tilikausille 2021–2024 valittiin Itä-Suomen Tilintarkastus Oy. Vastuullisena tilintarkastajana on toiminut JHT, HT Timo Nuutinen ja avustavana tilintarkastajana HM Jarmo Heikkinen. Tilintarkastaja on osallistunut lautakunnan kokouksiin harkintansa mukaan.

1.1 Tarkastustoiminta

Kuntalain 121 §:n 2 momentin 2, 3 ja 5 kohdan mukaan tarkastuslautakunnan on

- arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa
- toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla
- arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää
- valvoa kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

Arviointityön suorittamiseksi lautakunta on hyväksynyt nelivuotissuunnitelman vuosittaisine painopistealueineen ja tarkemman työohjelman kutakin vuotta varten.

Arvion antamiseksi lautakunta on kokoontunut neljä kertaa ja kuullut kokouksensa yhteydessä johtavia luottamushenkilöitä sekä viran- ja toimenhaltijoita seuraavasti:

Pvm.	Kuultava/tutustumispaikka	Aihe
26.10.2021	Kunnanjohtaja Janne Airaksinen ja taloussihteeri Eeva Saarelainen.	Kunnan talouden ja hallinnon sekä elinkeinotoiminnan yleiskatsaus
	Palvelulautakunnan puheenjohtaja Antti Valta	Palvelulautakunnan toiminta ja suuntaviivat tulevalle valtuustokaudelle

	Työllisyyspalvelut Mari Koistinen, tutustuminen toimintaan Pitäjätuvalla	Työllisyyspalveluiden yleiskatsaus
30.11.2021	Terveyskeskus, osastonhoitaja Jenni Rönkkö, sosiaali- ja terveyspalvelujen johtaja Anne Waldén Erikoissairaanhoito sosiaali- ja terveyspalvelujen johtaja Anne Waldén Hammashoito hammaslääkäri Katriina Huttunen, hammaslääkäri Sanna Huttunen ja suuhygienisti Mervi Eskelinen	Laitoshoidon yleiskatsaus Erikoissairaanhoidon yleiskatsaus Hammashoidon yleiskatsaus
21.12.2021	Lapinlahden Vesi Oy toimitusjohtaja Rami Linna Viitostien Ykköstilat Oy toimitusjohtaja Janne Airaksinen	Lapinlahden Vesi Oy:n yleiskatsaus Viitostien Ykköstilat Oy:n yleiskatsaus

Tarkastuslautakunnan jäsenet ovat oman harkintansa mukaan ilmoittaneet esteellisyydestään asioita käsiteltäessä.

Kaikki tarkastuslautakunnan jäsenet ovat seuranneet valtuuston ja kunnanhallituksen työskentelyä kunnan kotisivuilla. Lautakunnan jäsenet ovat seuranneet muiden toimielinten päätöksentekoa seuraavasti:

Kunnanhallituksen henkilöstöjaosto	Rauno Savolainen
Palvelulautakunta	Irma Korhonen, Ari Turunen
Tekninen lautakunta	Rauno Savolainen, Kari Tuovinen
Ympäristölautakunta	Anneli Valta-Lisitsin

Lautakunta on saanut selonteon tilintarkastajan suorittamista tarkastuksista tilintarkastajan raporteissa ja on perehtynyt tilintarkastuskertomukseen.

Lautakunta on suorittanut kuntalain 84 §:n mukaisten kunnan luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden sidonnaisuusilmoitusten valvonnan kokouksessaan 26.10.2021 ja saattanut ilmoitukset 1.11.2021 valtuustolle tiedoksi. Sidonnaisuusilmoitukset ovat luettavissa kunnan kotisivuilla.

2. Tarkastuslautakunnan katsaus

Vuoden 2021 tilinpäätös toteutui heikompana kuin muutetussa talousarviossa ennakoitiin. Vuodesta 2021 muodostui 1,3 miljoonaa euroa alijäämäinen. Sosiaali- ja terveysosasto ei saanut sopeutettua toimintaansa niin, että se olisi pysynyt muutetussa talousarviossa.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä tulevaisuudessa, että talousarviosta tehdään mahdollisimman realistinen seuraavalle vuodelle, jotta tilivuonna tulisi mahdollisimman vähän budjettiin ylityksiä tai alituk-sia. Tarkastuslautakunta on huolestunut taseessa olevan ylijäämän pienenemisestä merkittävästi vuo-den aikana. Tarkastusvuoden lopussa taseessa oli ylijäämää n. 1,7 miljoonaa euroa.

Taloussuunnitelmat vuosille 2022–2023 ovat ylijäämäisiä. Vuoden 2021 osalta myös suunnitellut ta-voitteet jäivät osittain toteutumatta. Tarkastuslautakunta katsoo, että tilinpäätöksen valossa paran-nettavaa riittää erityisesti palvelulautakunnan puolella. Sosiaali- ja terveysosaston tulot jäivät arvioi-dusta ja kulut ylittyivät yhteensä noin 2 miljoonalla eurolla muutettuun talousarvioon nähden. Palve-lulautakunnan haasteisiin lukeutuu muun muassa ennalta arvaamattomat kulut. Sosiaali- ja terveys-osaston kulurakenteeseen ja kulukehityksen hillitsemiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Vuonna 2022 sopeutumistoimia harkittaessa tulisi huomioida se, ettei palveluita supistettaisi ennen hyvinvoin-tialueella laadittua kokonaisarviointia.

Lapinlahden kunnan palvelujen kehittämistä tulee jatkaa tulevaisuudessa niin taloudellisesta kuin toiminallisestakin näkökulmasta. Kunnan talous on saatava vakaalle pohjalle kestävällä tavalla, jotta Lapinlahden kunta pystyy vastaamaan ikääntyvän väestön kasvaviin palvelutarpeisiin ja kuntasektorin erilaisiin tulevaisuuden haasteisiin. Kunnan asukasluku on laskussa. Alueella kuolee enemmän ihmisiä kuin lapsia syntyy tilalle. Lisäksi alueelta muuttaa pois ihmisiä eikä uusia muuta tarpeeksi tilalle. Tar-kastuslautakunta painottaa edelleen toiminnallisten tavoitteiden merkitystä ja niiden kytkemistä ta-loudellisiin tavoitteisiin. Kaikkien tulosaluiden tulee sitoutua valtuuston tahtotilan toteuttamiseen ja yhteisten tavoitteiden eteen on jatkettava työskentelyä. Tarkkuustasoa on pyrittävä parantamaan jo talousarvion laadinnassa. Talousarvion määrärahojen ja tuloarvioiden tulee olla sitovia valtuuston tahtotilaan nähden hallintokuntatasolla eikä tulosaluetasolla. Näin lautakunnille tulee enemmän har-kintavaltaa oman toimialansa sisällä tapahtuvista määräraha- ja tuloarvionmuutoksista. Myös inves-tointien sitovuustasona tulisi olla hankeryhmä eikä yksittäinen hanke.

Lapinlahden kunnalla on edessä haasteellisia vuosia isojen investointien osalta ja tähän vaaditaan ta-loudellista puskuria ja käyttötalouden tasapainoa. Viime vuoden merkittävin yksittäinen investointi oli Sirénin koulun peruskorjauksen aloittaminen. Kustannusarvio hankkeella on noin 4 miljoonaa eu-roa.

Myös koko kuntakonsernilla on iso vaikutus kunnan talouteen ja toimintaan. Kuntakonsernin tuloslas-kelma vuoden 2021 osalta osoittaa noin 1,7 miljoonaa euroa ylijäämää. Tarkastuslautakunta painot-taa edelleen kuntakonserniajattelua ja kuntastrategian noudattamista. Lapinlahden kunnan strategi-aan 2017–2022 on linjattu, että kuntakonsernin tulos on positiivinen joka vuosi ja kunnan taseessa on oltava ylijäämää. Kunnassa on aloitettu uuden strategian laatiminen valtuustokauden vaihtuessa.

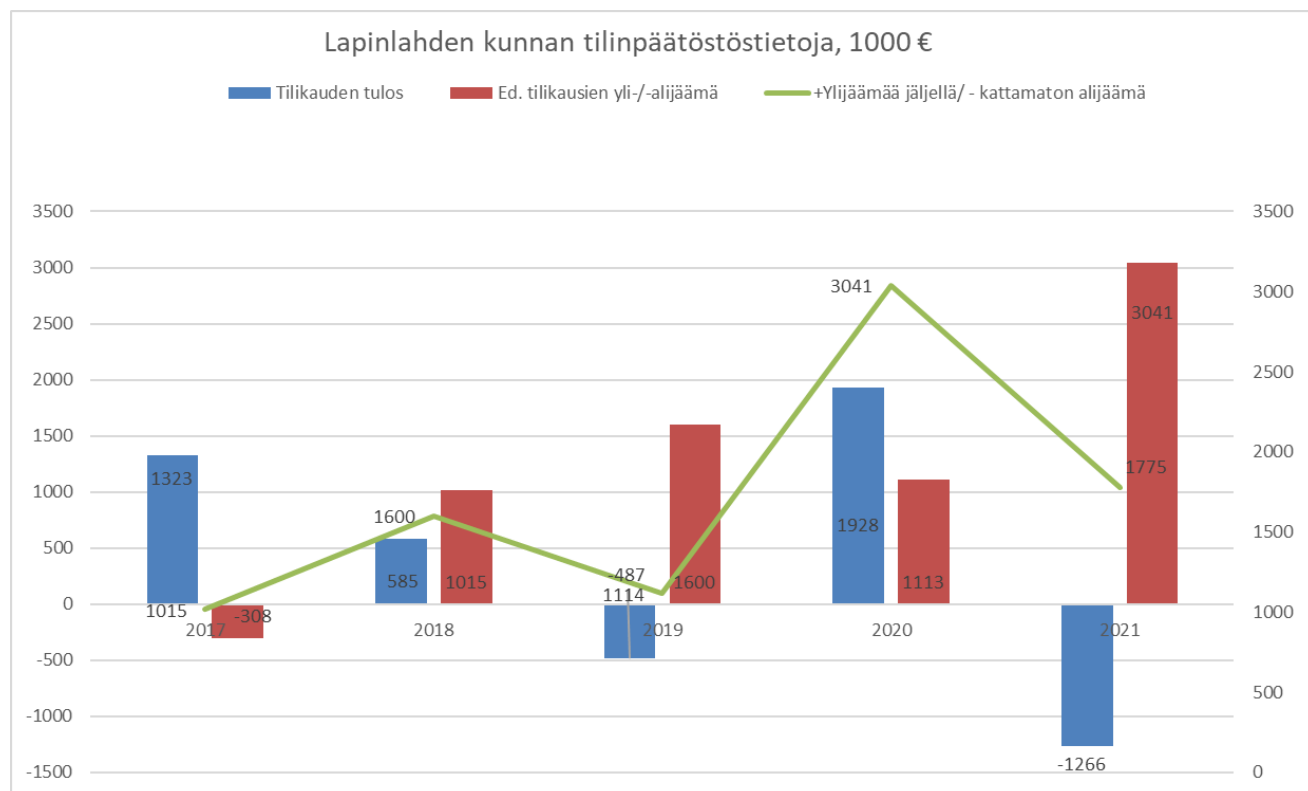
Uusi tarkastuslautakunta aloitti toimintansa 1.8.2021. Koronarajoitusten helpottuessa tarkastuslauta-kunta on voinut järjestää kokouksensa normaalisti. Kokous ajankohdat on päätetty hyvissä ajoin, jotta kaikki jäsenet pääsevät osallistumaan kokouksiin.

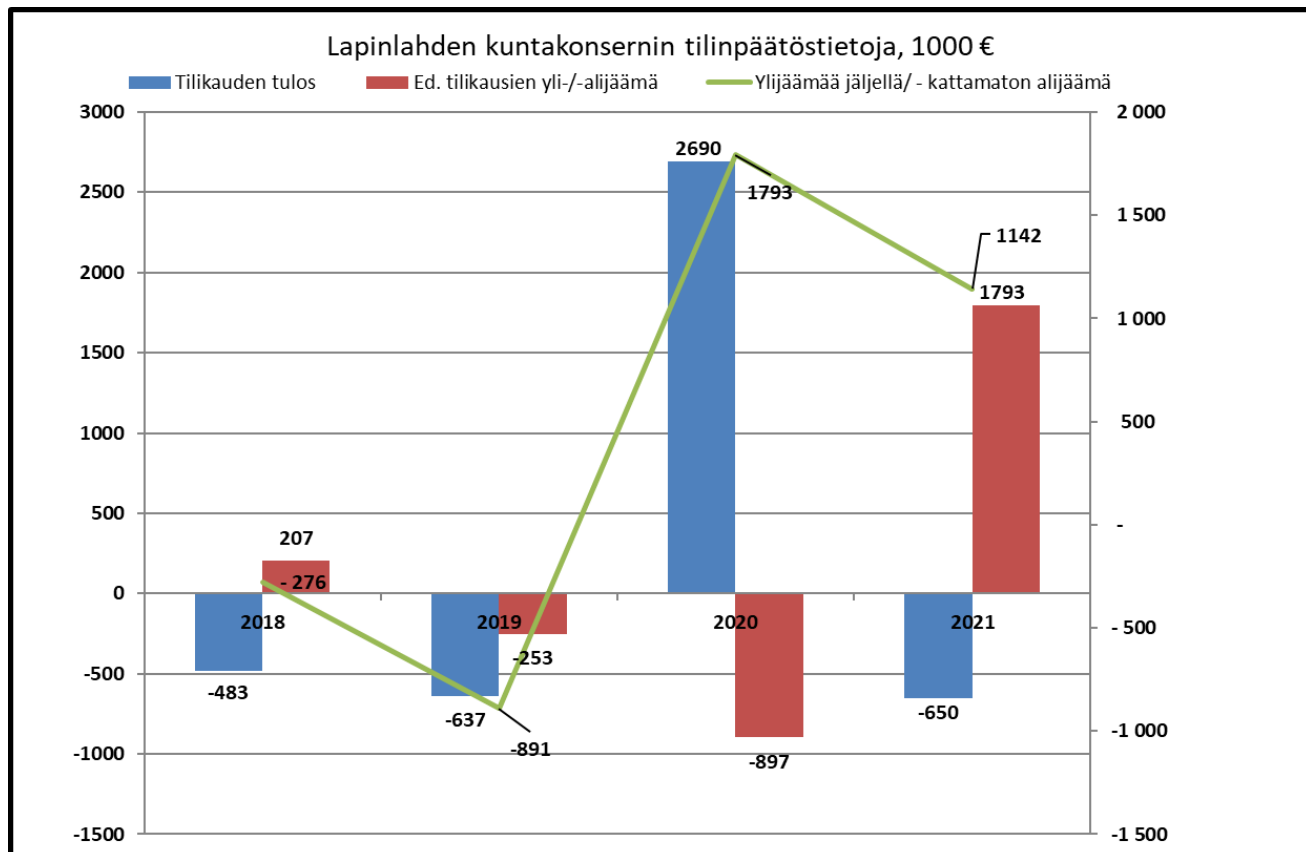
Tarkastuslautakunta pyysi vuoden 2020 arviointikertomuksen pohjalta kunnanhallitusta antamaan selvityksen valtuustolle esittämistään havainnoistaan. Selvitys esitettiin valtuustolle lokakuussa 2021

ja hyväksyttiin valtuutettujen toimesta. Tarkastuslautakunta antaa vuoden 2021 arviointikertomuksen pohjalta uusia havaintoja ja toivoo, että havaintoihin tartutaan viime vuoden tavalla.

3. Valtuuston asettamat tavoitteet ja niiden toteutumisen arviointi vuonna 2021

Lapinlahden kunta saavutti talousarviossa määritellyt toiminnalliset tavoitteet kohtuullisesti. Taloudellisissa tavoitteissa jäätiin suunnitellusta talousarviosta. Töitä talouden tasapainottamiseksi on tehty kaikilla hallinnon aloilla. Vuoden 2021 tilikauden tulos on 1,3 miljoonaa euroa alijäämäinen. Alijäämäisen tuloksen myötä taseessa on ylijäämää noin 1,7 miljoonaa euroa.





Toimintatuotot ja –kulut

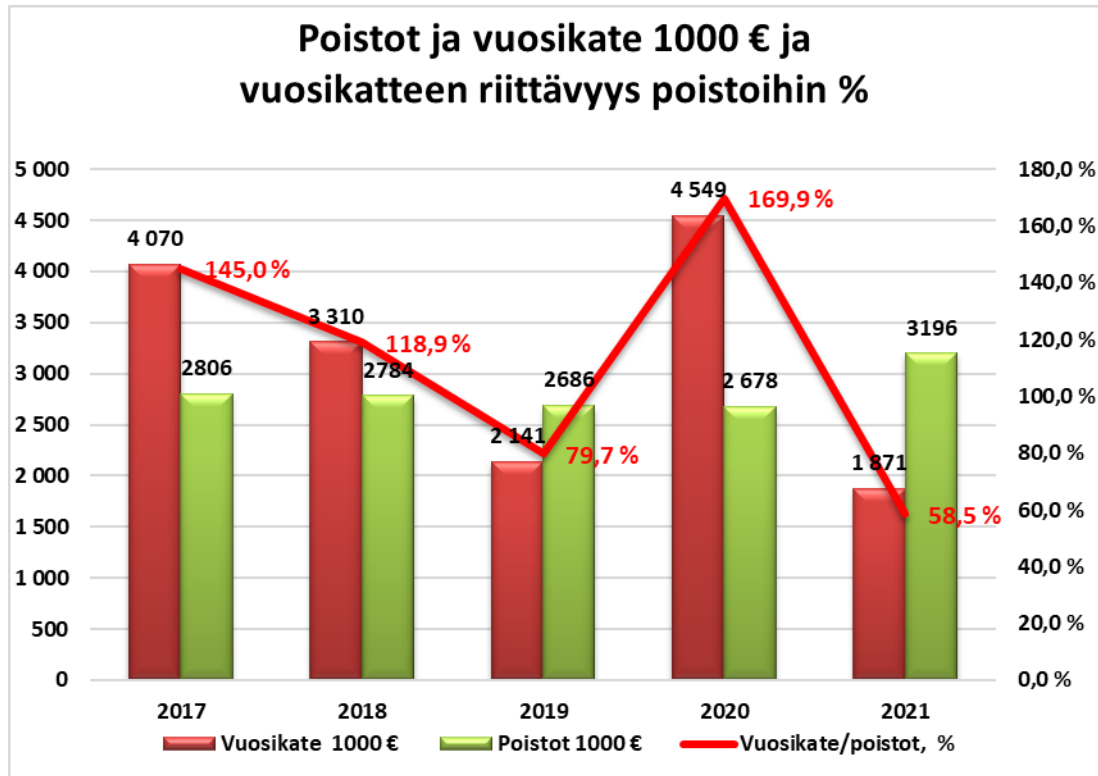
Ulkoiset toimintatuotot nousivat edellisvuoteen verrattuna 14,7 prosenttia eli n. 1,3 milj. euroa. Toimintatuotot olivat 945,7 euroa/asukas (v.2020 797,09 euroa/asukas).

Ulkoiset toimintakulut kasvoivat edellisvuoteen verrattuna 6,3 prosenttia eli 4,3 miljoonaa euroa. Suurimmat euromääräiset kasvut ovat palvelujen ostoissa 3,2 miljoonaa euroa ja henkilöstökuluissa 1,9 miljoonaa euroa. Toimintakulut ovat 7865,70 euroa/asukas (v.2020 7315,96 euroa/asukas).

Kulut (tuloslaskelman ulkoiset kulut) 1000 € ja %-osuudet										
	2017		2018		2019		2020		2021	
Henkilöstökulut	31 408	47,8	30 671	47,4	31 425	47,0	32 597	47,4	34 467	47,2
Palvelujen ostot	25 315	38,5	25 036	38,7	25 934	38,7	26 505	38,6	29 738	40,7
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	4 264	6,5	4 197	6,5	4 159	6,2	4 414	6,4	4 553	6,2
Avustukset	3 587	5,5	3 556	5,5	4 050	6,1	3 764	5,5	2 775	3,8
Muut toimintakulut	906	1,4	973	1,5	1 102	1,6	1 182	1,7	1 224	1,7
Muut rahoituskulut	249	0,4	247	0,4	258	0,4	264	0,4	248	0,3
	65 729	100,0	64 680	100,0	66 928	100,0	68 726	100,0	73 005	100,0
Kulujen muutos vuosien 2017 - 2021 aikana 1 000 € ja %									7 276	10,0

Vuosikatteen riittävyys

Vuosikate oli 202 euroa/asukas (v.2020 486 euroa/asukas). Vuoden 2021 tilinpäätöksessä vuosikate oli 1,8 miljoonaa euroa (v.2020 4,5 miljoonaa euroa). Vuosikate heikkeni edellisvuodesta 2,7 miljoonaa euroa eli 58,8 prosenttia. Vuosikatteen riittävyys oli 59 prosenttia poistoista ja arvonalentumisista.



Verot ja valtionosuudet

Tuloveroprosentti oli 21,25. Kokonaisverotulot kasvoivat 1,8 miljoonalla eurolla eli 6,0 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Valtionosuudet vähenivät 1,5 miljoonalla eurolla eli -4,6 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Verotulot ja valtionosuudet ovat yhteensä 64,8 miljoonaa euroa ja niiden osuus kunnan tuloslaskelman mukaisista tuloista on yhteensä 86,5 prosenttia.

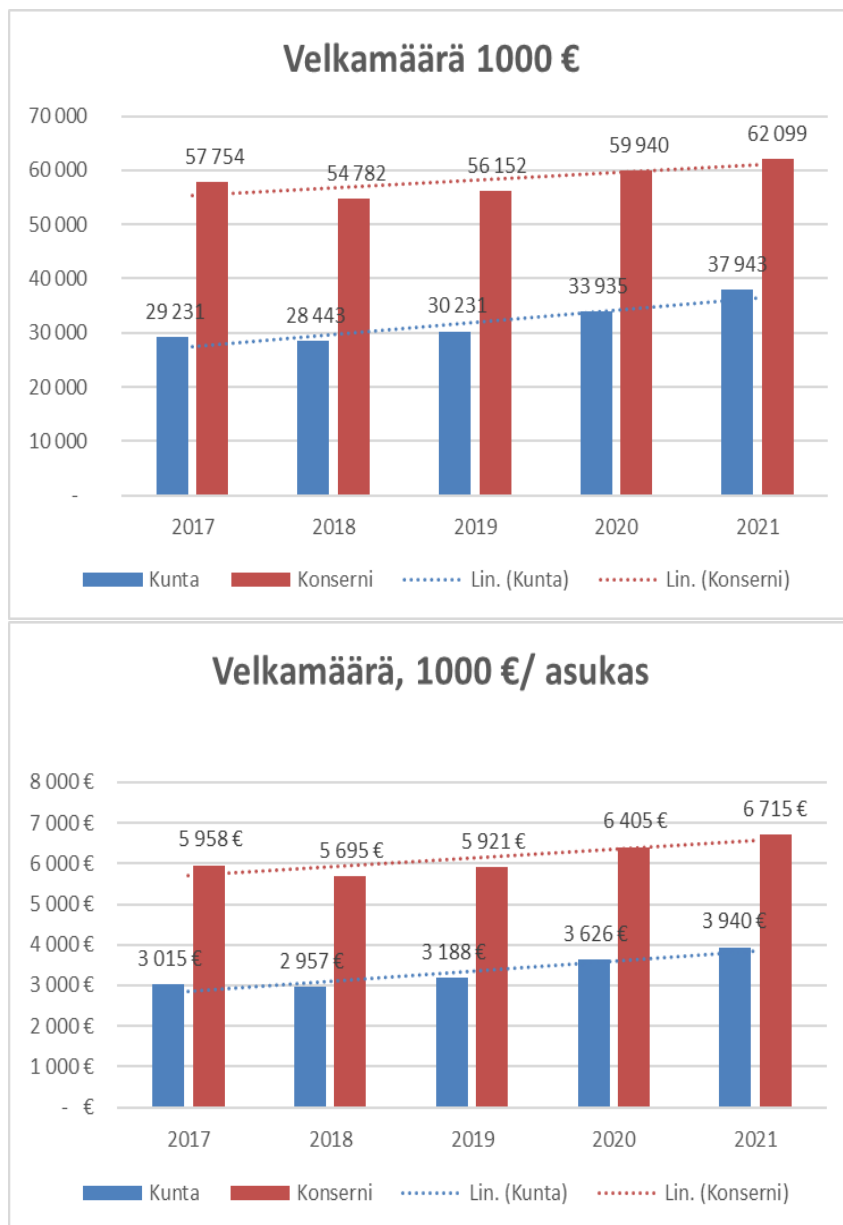
Lainat

Pitkäaikaista lainaa oli kertomusvuoden alussa 33,9 miljoonaa euroa (3 626 euroa/asukas) ja sitä lyhennettiin 2,99 miljoonalla eurolla. Uutta pitkäaikaista lainaa nostettiin 5,5 miljoonaa euroa, joten kertomusvuoden lopussa pitkäaikaista lainaa oli 36,4 miljoonaa euroa (3 940 euroa/asukas). Pohjois-Savon kuntien lainamäärä on keskimääräin 3 978 euroa/asukas (talousarvio 2021 tiedot).

Lainakanta on kasvanut vuodesta 2017 (29 231 000 euroa) 7 212 000 euroa.

Kassan riittävyys vuonna 2021 oli kymmenen päivää, kun se vuonna 2020 oli yhdeksän päivää. Koko konsernin lainakanta oli yhteensä 6 715 euroa/asukas (v.2020 6 405 euroa/asukas). Konsernin velkamäärä on alhaisempi kuin Pohjois-Savon kuntien keskiarvo 8 115 euroa/asukas.

Kuntakonsernin lainakanta oli vuoden lopussa noin 62 miljoonaa euroa. **Kuntakonsernin suhteellinen velkaantuneisuus oli 74 prosenttia (v. 2020 71,5 prosenttia).** Tunnusluku kertoo, kuinka suuri osuus kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Raja-arvo on 50 prosenttia. Tulevaisuudessa on syytä kiinnittää huomiota lainamäärän kasvuun, joka aiheuttaa riskin korkotason mahdollisesti muuttuessa. Merkittävän riskin aiheuttaa myös tuleva sote alue kiinteistöjen käytön ja vuokrauksen kautta.



3.1. Kunnanhallitus

Yleishallinto

Kunnanhallitus vastaa valtuuston asioiden valmistelusta ja päätösten täytäntöönpanosta. Kunnanhallitus ohjaa, johtaa ja kehittää kunnan hallintoa ja palvelutoimintoja. Asioiden valmistelu Lapinlahden kunnassa on jatkunut hyvällä tasolla. **Tarkastuslautakunta haluaa kuitenkin korostaa kuntastrategian toteuttamista hallinnossa ja lautakuntatasolla osana talousarvioprosessia ja kunnan tulevaisuuden suunnittelua.**

Vuoden 2021 aikana kunnan valmiusryhmä kokoontui koronatilanteen mukaan. Valmiusryhmään kuuluvat kunnanjohtaja Janne Airaksinen, hallintojohtaja Ulla Nikulainen, johtava lääkäri Jukka Tiihonen, sosiaali- ja terveyspalvelujen johtaja Anne Waldén, sivistysosaston osastopäällikkö Rainer Leskinen, tekninen johtaja Rami Linna, rakennusmestari Kimmo Karoluoto ja Kaskihovi Oy:n toimitusjohtaja/isännöitsijä Sirpa Poussa. Valmiusryhmän tehtävänä oli seurata koronatilannetta ja siihen liittyvää ohjeistusta. Valmiusryhmä valmisteli kunnan omia koronaohjeita ottaen huomioon valtakunnallisen ohjeistuksen. Lapinlahden kunta tiedotti säännöllisesti kuntalaisille ja luottamushenkilöille ajan-

kohtaisista asioista pandemiaan liittyen. Tarkastusvuoden aikana koronatilanteesta on selvitty Lapinlahden kunnassa valtakunnallista tilannetta paremmin.

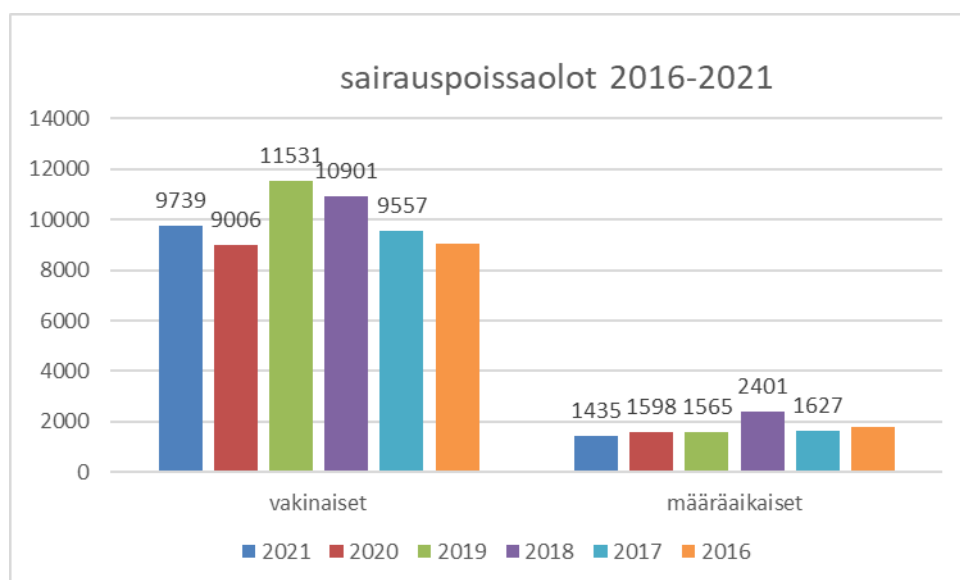
Kunnan henkilöstö

Kunnan palveluksessa oli 610 vakinaista työntekijää (v.2020 589). Määräaikaaisessa työsuhteessa palveli 134 työntekijää. Yhteensä henkilöstöä oli 744 (v.2020 752). Henkilöstön kokonaismäärä väheni 8 henkilöllä edellisvuoteen verrattuna. Työllistämisvaroin oli palkattuna kaikkiaan 40 työntekijää (v.2020 49) eripituisissa työsuhteissa. Tarkastelukauden aikana eläkkeelle jäi 16 henkilöä (v.2020 20). Henkilöstökulut nousivat edellisestä vuodesta 34,5 miljoonaan euroon. Kasvua edelliseen vuoteen oli 1,9 miljoonaa euroa. Tähän vaikuttivat muun muassa sijaisten ja määräaikaisten tarve sekä palkankorotukset erityisesti sosiaali- ja terveysosastolla.

Lapinlahden kunnalla oli haasteita rekrytoida ammattihenkilöstöä avoinna oleviin vakinaisiin virka- ja työsuhteisiin. Sosiaali- ja terveysosastolla oli osassa ammattiryhmiä (lääkärit, hammaslääkärit, lähihoitajat, sairaanhoitajat ja sosiaalityöntekijät), joihin on haasteita rekrytoida työntekijöitä vakituisiin työ- tai virkasuhteisiin. Vuonna 2019 alkaneet haasteet vanhuspalveluiden lähihoitajien rekrytoinnissa laajenivat vuoden aikana laajemmin muihinkin hoitoalan tehtäviin. Erityisesti sijaisuuksiin rekrytointi on haasteellista. Samankaltaisia haasteita on havaittavissa myös valtakunnallisesti.

Vuonna 2021 sairauspoissaolopäiviä kertyi yhteensä 11 174 kalenteripäivää, joka on 570 kalenteripäivää enemmän kuin vuonna 2020. Määrä oli 15,0 sairauspäivää/työntekijä vuonna 2021 (v. 2020 14,5 pv), joista eniten oli 1–4 päivän sairauspoissaoloja. Sairauspoissaaloista syntyvä kustannus Lapinlahden kunnalle keskipalkalla laskettuna oli 1,5 miljoonaa euroa (v.2020 1,4 miljoonaa euroa).

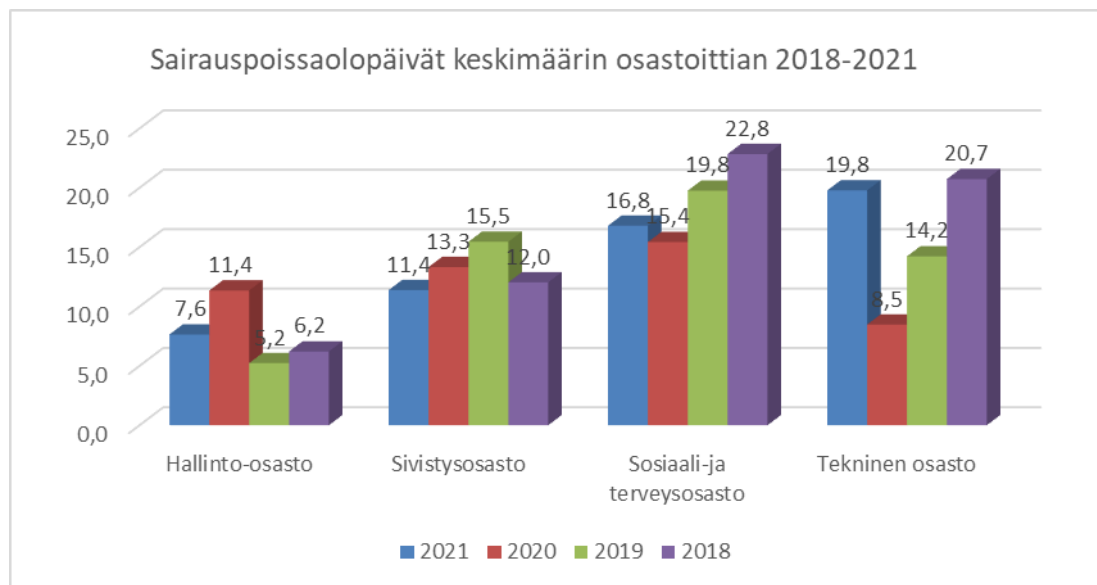
Sairauspoissaolopäivien kehityksen suuntaa on ollut vaikea arvioida vuonna 2021, johtuen pandemian jatkumisesta kunnan alueella. Sairauspoissaoloissa tuli hieman nousua edelliseen vuoteen, mutta on pysytty alle 2019 vuoden tasosta. Etätyö on mahdollisesti hieman vähentänyt sairauspoissaoloja. Etätyötä on tehty mahdollisuuksien mukaan.



Sairauspoissaolomäärät vakituiset ja määräaikaiset

Sairauspoissa- olot osastoit- tain	2021		2020		2019		2018		2017	
Hallinto-osasto	130	1,2 %	193	1,8 %	89	0,7 %	87	0,7 %	247	2,2 %
Sivistysosasto	2813	25,2%	3332	31,4 %	3910	29,9 %	3069	23,1%	3593	32,1%
Sosiaali- ja ter- veysosasto	7143	63,9%	6587	62,1 %	8300	63,4 %	9047	68,0%	6775	60,6%
Tekninen osasto	1088	9,7 %	492	4,6 %	797	6,1 %	1099	8,3 %	569	5,1 %
Yhteensä	11174	100 %	10604	100 %	13096	100	13302	100 %	11184	100,0%

Sairauspoissaolo määrä ja %-osuus osastoittain.



Työllistäminen

Lapinlahden kunnan työllisyysstrategian mukaisesti tavoitteena on jo pidemmän aikaa ollut passiivisen työmarkkinatuen menojen pienentäminen, mihin tarkastuslautakuntakin on kiinnittänyt huomiota edellisvuosien arviointikertomuksissa. Kunta maksoi Kelalle korvausta pitkäaikaistyöttömien työmarkkinatuesta 683 214 euroa (v.2020 655 815 euroa). Korvausta maksettiin viime vuonna keskimäärin 138,5 työttömästä kuukausittain, joka on hieman enemmän, kuin vuonna 2020 (131). Yhtä pitkäaikaistyötöntä kohden kunnan maksuosuus oli noin 4 933 euroa vuodessa (v.2020 5 006 euroa).

Tarkastuslautakunta vieraili työllisyyspalveluiden yksikössä Pitäjätuvalla syksyllä 2021. Työllisyyspalveluiden kuntouttavan työtoiminnan ohjaajan toimi vakinaistettiin 1.1.2021 alkaen. Palveluohjaajan määräaikainen virka jatkuu kuntakokeilun ajan 30.6.2023 saakka.

Lapinlahden kunta työllistää vuosittain nuoria monipuolisiin kesätöihin. Nuorten kesätyöllistäminen toteutettiin yhteistyössä 4H-yhdistysten kanssa. Nuorten kesätyöllistämiseen käytettiin 52 500 euroa (v.2020 50 500 euroa), josta 10 000 euroa käytettiin kesätyötukeen. Kesätyötä haki 105 nuorta, joista määrärahojen puitteissa 79 nuorta työllistettiin. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että nuorten kesätyöhakuun panostetaan myös tulevaisuudessa niin, että mahdollisimman monella nuorella on mahdollisuus työllistyä.

3.2. Konserniohjaus

Nykyinen kuntalaki rakentuu konserniajattelun ympärille. Kuntakonsernilla on iso vaikutus kunnan talouteen ja toimintaan, ja se on huomioitu myös kunnan strategiassa. Yksi Lapinlahden kunnan strategiaan kirjatusta tavoitteista onkin, että kuntakonsernin tulos on positiivinen joka vuosi. Vuoden 2021 osalta tavoite ei toteutunut. Konsernin tuloslaskelma osoittaa vuoden 2021 osalta 650 000 euroa alijäämää, jonka jälkeen konsernitaseeseen on kertynyt ylijäämää 1,144 miljoonaa euroa.

Konsernilla ei ole suurta taloudellista puskuria, joka lisää mahdollisten riskien määrää myös tulevaisuudessa. Konsernilähtöiseen ajatteluun, toimintaan ja sen kehittämiseen tulee kiinnittää edelleen huomiota.

Viitostien Ykköstilat Oy

Lapinlahdelle perustettiin viime vuonna 46 uutta yritystä, vuoden lopussa yrityksiä oli 632. Yritystointiansa lopetti 34 yritystä (v.2020 39 yritystä). Yhtiön tilojen vuokrausaste vuonna 2021 oli noin 83 prosenttia (vuonna 2020 83%). Viitostien Ykköstilat on parantanut tulostaan merkittävästi edellisiin vuosiin verrattuna. Pitkään tappiollinen toiminta on saatu käännettyä kannattavaksi. Merkittävänä tekijöinä vuokrausasteen pysyminen hyvänä sekä Asematie 77 kiinteistön myynti Valiolle.

Lapinlahden Kaskihovi Oy

Yhtiön tavoite ja toiminnan pääperiaate on tarjota Lapinlahdella asuville tai Lapinlahdelle töihin tuleville tarpeita vastaava asunto. Vuonna 2021 kaikille paikkakunnalle töihin tuleville ja asuntoa hakeville järjestettiin asunto.

Asuntojen laskennallinen käyttöaste nousi hieman vuodesta 2020. Vuonna 2021 käyttöaste oli 98,1 prosenttia (v.2020 97,5 prosenttia). Yhtiön asuntokanta on vanha ja tulevaisuudessa edessä on asuntojen korjauksia. Vuoden aikana on tehty kiinteistöillä perussparannuksia, jotka toteutettiin ilman lainarahaa. Yhtiö on varautunut uudiskohteiden käynnistämiseen ja vanhojen, käyttöikänsä lopussa olevien rakennusten purkamiseen. Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että yhtiössä on kiinnitetty huomiota rakennusten kunnon ja korjausten dokumentointiin.

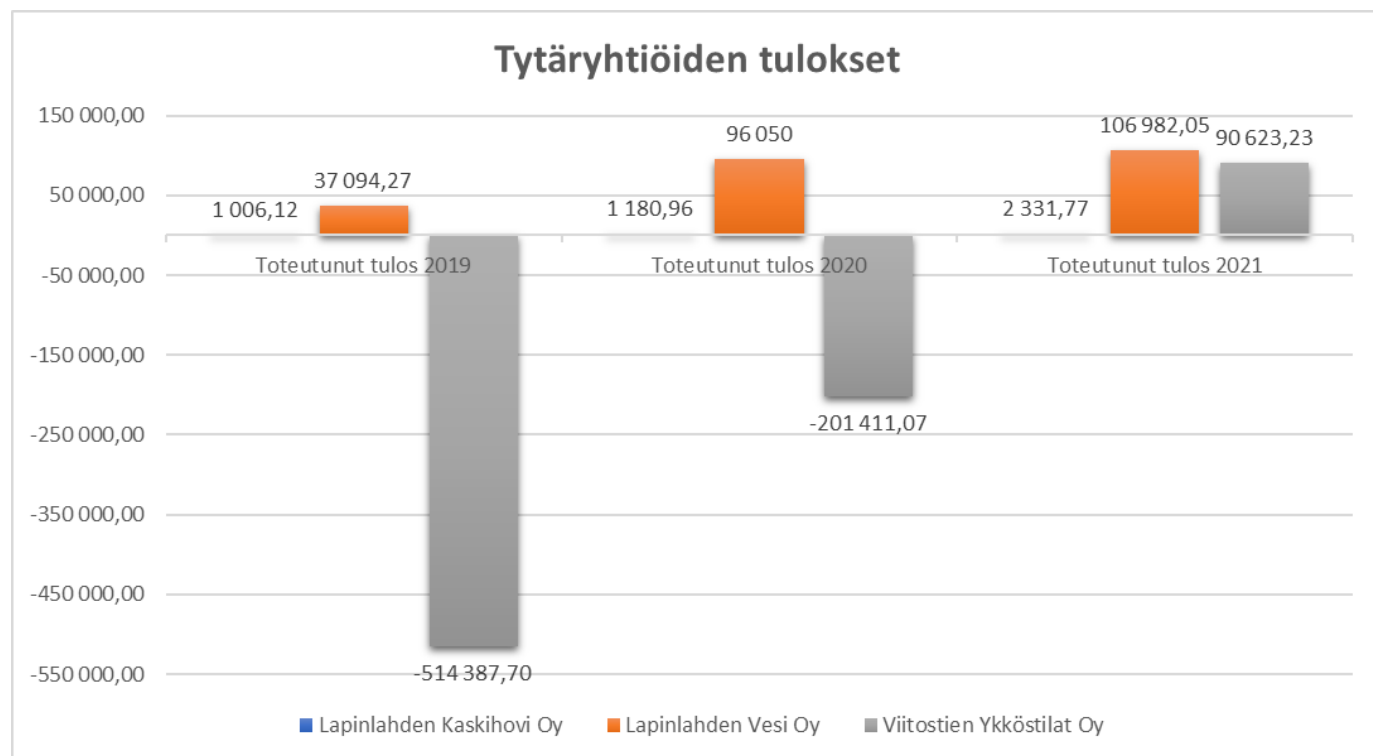
Lapinlahden Vesi Oy

Lapinlahden Vesi Oy:n toiminta on jatkunut hyvänä niin taloudellisilla ja toiminnallisillakin mittareilla. Yhtiö vastaa hyvänlaatuisen talousveden toimittamisesta kunnan asukkaille ja teollisuudelle sekä vastaa siitä, että jätevedet puhdistetaan voimassa olevien ympäristölupaehdojen mukaan. Talousveden laatu pysyi hyvänä vuonna 2021 näytteiden perusteella.

Yhtiössä on mietitty veden saantia ja toimintavarmuutta poikkeusoloissa. Merkittävien käyttöpaikkojen yhdistämistä verkostolla on myös mietitty. Tarkastuslautakunta uskoo, että yhtiön talous tulee säilymään entisellä pohjalla myös tulevaisuudessa. Tarkastuslautakunta haluaa tulevaisuudessa kiinnittää huomiota Ylä-Savon kuntien kanssa aloitettuun, vesihuoltoyhteistyön syventämisen selvittämiseen ja siihen, mitä se yhtiön tulevaisuuden osalta tarkoittaa.

Tytäryhtiöiden tulokset olivat seuraavat:

Yhtiö	Toteutunut tulos 2019	Toteutunut tulos 2020	Toteutunut tulos 2021
Lapinlahden Kaskihovi Oy	1 006,12	1 180,96	2 331,77
Lapinlahden Vesi Oy	37 094,27	96 050,00	106 982,05
Viitostien Ykköstilat Oy	-514 387,70	-201 411,07	90 623,23



3.3. Palvelulautakunta

Uusi palvelulautakunta aloitti toimintansa elokuussa 2021. Palvelulautakunnan haasteina jatkuvat määrärahojen hallittavuus sekä työvoiman rekrytointihaasteet erityisesti vanhuspalveluihin.

Vammais- ja kehitysvammaistyön menot ylittyvät vuosittain. Muutetun talousarvion jälkeenkin ne ylittyivät 296 240 eurolla. Asiakaspalvelujen ostot ylittyivät lopullisessa toteutumassa 230 900 eurolla, koska kehitysvammalain mukaista toimintaa ostettiin asiakkaille enemmän. Kehitysvammaisen sijoittaminen erityislaitokseen voi maksaa esimerkiksi 850 euroa vuorokaudelta.

Palvelusetelin käyttöönotto mahdollistaa vanhuksille paikkoja yksityiselle sektorille. Ennaltaehkäisevätyö olisi tärkeää huomioida. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä palvelujen saamisen sujuvuutta, jotta olisi mahdollista saada säästöjä. Pandemian vaikutus on näkynyt palvelulautakunnan toiminnoissa fyysisten asiakaskohtaamisten vähenemisenä.

Tarkastuslautakunnan esittämä ja toivoma toimintakertomuksen sisältöjen käsittely tulosalueittain, yhtenäisinä kokonaisuuksina toteutui osittain. Tunnuslukujen ja mittareiden taulukoihin tulisi lisätä kunkin tulosalueen euromääräinen, kustannuksellinen tunnusluku, mikä kuvaa toiminnossa syntyviä kuluja ja tuloja per asiakas tai kuntalainen. Toiminnalliset tavoitteet ja niiden toteutumiskirjaukset ovat selkeät. Toimintakertomuksessa on esitetty koko toimialueen euromäärät.

Sosiaalityö

Apua tarvitsevien lasten määrä on pysynyt edellisen vuoden tasolla lastensuojeluilmoitusten ollessa 300 (v.2020 292). Talousarvio on ylittynyt 39 000 eurolla lastensuojelun sijaishuollon erityisen vaativan hoidon ostopalvelutarpeen kasvamisen seurauksena. Päihdetyössä käyntien määrä nousi kertomusvuonna ollen 573 (v.2020 465). Vastaavasti puhelin ja etäkontakteja kirjattiin 752.

Tärkeää olisi huomioida perheiden tukeminen ja ennaltaehkäisevätyö, jottei ongelmat ehdi kasvaa liian suuriksi. Lastensuojelussa on yhdellä työntekijällä maksimissaan 35 lasta. Resurssit ovat ääriarajoilla, joihin tuo helpotusta uuden työntekijän palkkaaminen. Ennalta ehkäisevässä perhetyössä tavoitteena on huomata ongelmat varhaisessa vaiheessa ja vähentää huostaanottoja. Lastensuojelu ilmoituksia on paljon ja huostaanotot ovat lisääntyneet. **Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä ennaltaehkäisevän työn onnistumista, jotta välttyttäisiin kalliilta sijoituksilta.**

Perusterveydenhuolto

Perusterveydenhuollon akuuttivastaanotto toimii hoitajavetoisesti. Lääkäri on tarvittaessa määrittä-mässä hoidon tarvetta ja varmistamassa osaamisen. Etävastaanottoa ei ole ollut. Korona-aikana puhelujen määrä on kolminkertaistunut. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä etävastaanoton mahdollisuuksien kehittämistä.

Laitoshoitopaikkojen riittämättömyys aiheuttaa haasteita ja lisäkuluja sakkomaksujen muodossa. Sakkomaksut muodostuvat, kun potilas joutuu odottamaan jatkohoitoa erikoissairaanhoidossa. Haasteita perusterveydenhoidon puolella aiheuttaa työntekijöiden vaikea saatavuus. Esimerkiksi osastoja jouduttu sulkemaan/supistamaan työntekijä pulan vuoksi.

Erikoissairaanhoito

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin tilikauden tulos on n. 4,5 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Taseessa ei ole kattamatonta alijäämää.

Kotihoito

Kotihoidon puolella sijaisuuksien järjestely ja niiden haasteet ovat jatkuneet. Tästä syystä on jouduttu turvautumaan edelleen työntekijöiden ostopalveluihin. Koulutettua henkilöstöä tiedetään olevan työmarkkinoilla, mutta heidän kiinnostuksensa ja soveltuvuutensa alan töihin on selvittämättä. Työntekijöiden kuormittuvuus on tiedostettu ja asian korjaamiseksi tehdään koko ajan töitä. Lapinlahden kunnassa lähihoitajia rekrytoidaan oppisopimuskoulutettavaksi.

Henkilöstölle sattuneet työtaturmat ovat vähentyneet, samoin lyhyet sairauslomat. Varhaisen puuttumisen malli on tuottanut tulosta. Kotihoidon henkilöstö kokee työnsä antoisaksi ja he arvostavat omaa työtään. Johtamiseen ja työn organisointiin on kiinnitettävä huomiota myös tulevaisuudessa, jotta palveluiden taso pysyy hyvänä.

Omaishoitajien hoidettavien intervallijaksojen saatavuuteen tulisi panostaa, jotta omaishoitajien työtaakkaa helpotettaisiin. Omaishoitajat tekevät työtä jaksamisen ääriarajoissa. Intervallijaksot liian lyhyitä ja hoidettavien viihtyvyyteen tulisi myös kiinnittää huomiota. Tarkastuslautakunnan mielestä tilannetta parantaisi, jos omaishoitajille olisi useammin tarjolla hoitoapua kunnalta. Lyhyempiin tai pidempiin hoitojaksoihin.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatusopettajien rekrytointi on haaste Lapinlahdella kuten muuallakin Suomessa. Digitalisaatiota hyödynnetään varhaiskasvatuksen palveluissa, esimerkiksi lasten hoitoajat ilmoitetaan sähköisen palvelun kautta. Samoin lasten hoitoaikoja seurataan ja kirjataan sähköiseen järjestelmään.

Ostopalvelut

Lapinlahden kunnassa ostopalvelut ovat lisääntyneet viimeisien vuosien aikana. Soteosaston ostopalvelujen kilpailuttamiseen on kiinnitetty enemmän huomiota. Ostopalveluiden käytöstä saatavien säästöjen määrää ei ole pystytty tarkkaan selvittämään. Tarkastuslautakunta toivoo jatkossa tarkkaa harkintaa ostopalvelujen käytössä.

Lukio

Lukiassa on varauduttu maksuttoman toisen asteen toteutumiseen suunnittelutyössä sekä lukion kehittämistyössä. Lukion opiskelijamäärä on pysynyt 200 opiskelijan lukemissa jo useamman vuoden ajan. Kuvataiteen opiskelijoiden lukumäärässä on ollut pientä kasvua viimeisen viiden vuoden aikana. Vuonna 2021 lukiassa oli 169 oppilasta, joka on 29 oppilasta vähemmän kuin vuonna 2020. Opiskelijalukumääriä tulee seurata tulevien vuosien aikana ja toimenpiteisiin on ryhdyttävä, jos luvut lähtevät laskuun.

Nuorisopalvelut

Nuoria on kohdattu sosiaalisessa mediassa pandemian jälkeenkin. Poikkeusolot ovat myös osoittaneet nuorisotilojen ja muiden kohtaamispaikkojen tärkeyden. Nuorten pahoinvointi on jossain määrin lisääntynyt koronan seurauksena. Nuorisotyötä päästiin toteuttamaan lähes normaalisti loppuvuoden 2021 aikana, kun koronarajoitukset helpottuivat.

Etsivällä nuorisotyöllä oli vuonna 2021 62 asiakasta, jotka olivat iältään 15–26-vuotiaita. Vuoden aikana päätökseen saatiin 44 asiakkuutta ja vuodelle 2022 siirtyi 18 asiakasta. Kunnan nuorisotyöntekijät omaavat hyvät kontaktit kunnan nuoriin. Taustalla on vuosien saatossa rakennettu luottamus. On tärkeää, että uudet työntekijät sopeutuvat työympäristöön ja tutustuvat kunnan nuoriin huolella.

Aseman Lapset ry:n valtakunnallinen toteuttamis- ja kehittämishanke Walkers on Wheels eli Wauto toteutui huhti- toukokuun aikana vuonna 2021. Wauto on kohtaamispaikkana toimiva matkailuauto, jossa nuorisotyön ammattilaiset ja vapaaehtoiset aikuiset kohtaavat nuoria siellä, missä he aikaansa viettävät. Wautolla tavoitettiin myös niitä nuoria, joita ei muutoin olisi tavoitettu.

Nuorisopalvelujen merkitys Lapinlahden kunnan nuorille on suuri. Jos nuorisopalveluiden taso laskee, se näkyy nuorison hyvinvoinnissa.

3.4. Tekninen lautakunta

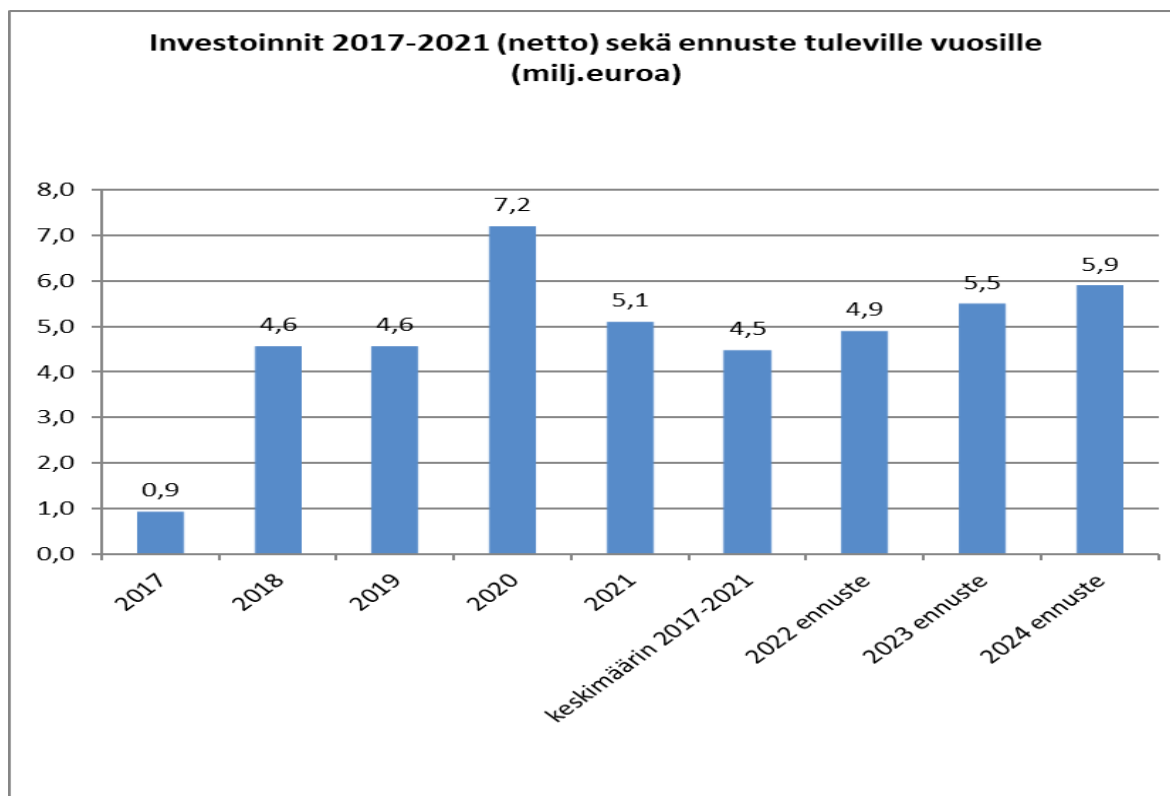
Tekninen lautakunta vastaa kunnan teknisten palveluiden tulosalueen tehtävien hoitamisesta. Tekninen lautakunta jatkoi Lapinlahden kuntastrategian toteuttamista vuonna 2021. Teknisen osaston osalta kuntastrategiaa on toteutettu monipuolisesti. Painopisteenä on ollut muun muassa ajantasaiset toimintatavat muuttuvassa toimintaympäristössä, investointien suunnitelmallisuus ja kustannustehokkaat palvelut. Teknisellä osastolla tapahtui useampia henkilömuutoksia vuoden 2021 aikana.

Kunnan kiinteistökannassa on korjausvelkaa noin 10 milj. euroa. Sirenin koulun remontti aloitettiin vuonna 2021 ja sen on tarkoitus valmistua syksyllä 2022. Teknisellä osastolla vuoden 2021 toteuma oli lähellä budjettia. Suurin investointi oli Sirenin koulurakennuksen peruskorjaustyö Lapinlahden taajamassa. Lapinlahden kunta on investoinut tuleville vuosikymmenillä merkittäville koulu- ym. rakennuksilla. Myös kaavateitä kunnostettiin vuoden aikana suunnitellun mukaan.

Vuoden aikana Lapinlahden tonttitarjonta parantui merkittävästi, kun Alapitkällä Rönkälän alueen kaava saatiin valmiiksi ja alueen tontit tulivat myyntiin. Loppu vuodesta aloitettiin jo alueen tiestön rakentaminen. Lapinlahdella onkin nyt kohtuu hyvin tarjolla tontteja eri puolilla kuntaa. Näiden tonttien toivotaankin saavan uusia rakentajia puoleensa, näin saataisiin kuntaan paljon kaivattuja uusia asukkaita. Tarkastuslautakunta mielestä tonttien hinnoittelulla voitaisiin parantaa niiden kiinnostavuutta.

Investoinnit

Lapinlahden kunnan investointimenot vuonna 2021 ylsivät 5 093 562 euroon. Rahoitusosuuksien määrä tästä oli 372 252 euroa. Näin ollen investointimäärärahasta voidaan katsoa käytetyn 85 prosenttia. Uudisrakentamiskohteita ei ollut.



Liikenneväylät ja yleiset alueet

Tulosityksikön toiminnan tarkoituksena on luoda edellytykset turvalliselle ja sujuvalle liikkumiselle vuodenajasta tai liikkumismuodosta riippumatta. Peruskorjaus- ja päällystysohjelman toteutusta jatkettiin vuonna 2021 määrärahojen puitteissa. Toimintakate alittui 74 400 eurolla muutettuun talousarvioon nähden. Toiminnantuotot ylittyivät 112 000 euroa puu- ja maa-alueiden myynnistä. Alueiden kunnossapitoon (talvi- ja kesäkunnossapito) liittyvät kulut ovat alkuperäiseen talousarvioon nähden 80 000 euroa suuremmat ja muutettuun talousarvioon nähden 26 000 euroa.

Lapinlahti-Varpaisjärvi tien kunto ja turvallisuus kuntakeskusten välillä on herättänyt paljon keskustelua, johon tarkastuslautakunta pyytää päättäjiä kiinnittämään huomiota.

Liikuntatoimi

Lapinlahden kunta on aktiivinen asuinpaikka, joka tarjoaa ilmaisia ja monipuolisia liikuntapalveluja asukkailleen. Liikunnallisista harrastusmahdollisuuksista vastaavat muun muassa useat eri urheiluseurat, kansalaisopisto ja järjestöt. Liikuntatoimi osallistuu vuosittain myös merkittävien tapahtumien järjestämiseen.

3.5. Ympäristölautakunta

Ympäristölautakunnan alaisuuteen kuuluvat rakennusvalvonta, ympäristösuojelu sekä pelastustoimi. Alueellinen pelastustoimi toimii Kuopion kaupungin organisaatiossa ja pelastustoimen palvelut ostetaan alueelliselta pelastuslaitokselta. Ympäristölautakunnan tehtävänä ja toiminta-alueena on johtaa ja kehittää ympäristöpalveluja sekä toimia esimerkiksi maankäytön, rakentamisen ja ympäristönsuojelun toimintojen viranomaisena Lapinlahden kunnassa.

Rakennusvalvonta

Kiinteistöverotietojen tarkastaminen on jatkunut vuodesta 2017. Tarkoituksena on selvittää verottajan kiinteistörekisterin ja rakennusvalvonnan rekisterin perusteella järjestelmästä puuttuvat rakennukset ja ilmoitetaan ne Digivirastoon. Määräaikainen työntekijä teki tarkastustyötä, mutta sitä ei saatu loppuun vuoden 2021 aikana. Hanketta jatketaan muun työn ohessa. Rakennusten loppukatselmuksia on pitämättä ja niitä ei päästy tekemään vuoden 2021 aikana, koska palkattu työntekijä (ympäristötarkastaja) teki töitä pääasiassa ympäristösuojelun puolella.

Ympäristönsuojelu

Ympäristönsuojelun tulosityksikön tehtävänä on käsitellä lupia ja ilmoituksia, suorittaa valvontaa ja antaa neuvontaa ja ohjausta sekä tehdä ympäristöön liittyviä tutkimuksia ja selvityksiä niin, että kunnan asukkaille turvataan terveellinen, viihtyisä ja virikkeitä antava elinympäristö. Ympäristönsuojelunlain säädäntö on muuttunut viime vuosina. Lupamenettelyjä on sujuvoitettu ja viranomaistoiminnan painopistettä on siirretty enemmän valvontaan. Kuntien valvottavaksi on siirtynyt useita lupaa vaativia kohteita valtion ympäristöhallinnosta.

Teknisellä osastolla on tehty järjestelyjä niin, että palvelusihteerin työpanoksesta kohdistetaan ympäristönsuojelun tulosityksikölle yksi työpäivä viikossa. Ympäristönsuojelussa tapahtuneiden henkilöstövaihdosten myötä työtä on jäänyt rästiin. Säännölliseen valvontaan pyritään saamaan lisää resursseja tulevina vuosina. Valvottavia kohteita on Lapinlahdella paljon.

4. Yhteenveto tilikaudesta 2021

Tilivuodessa hyvää

- Verotulojen merkittävä kasvu
- Henkilöstön jaksaminen poikkeusoloissa
- Työttömyysprosentin lasku 11,2 prosenttiin (v.2020 13%)
- Viitostien Ykköstilojen parantunut tulos

Tilivuodessa huonoa

- Tilinpäätöksen alijäämäinen lopputulos
- Sotepuolen epäonnistuneesta menojen hallinnasta johtunut huomattava ylitys
- Uuden henkilöstön rekrytoinnin haasteet
- Asukasluvun vuosittainen vähentyminen

Tarkastuslautakunta pyytää kunnanhallitusta antamaan selvityksen valtuustolle arvioinnin yhteydessä tehtyihin havaintoihin:

1. Millä keinoin Lapinlahden kunnan vetovoimaisuutta voitaisiin lisätä asukkaille ja yrittäjille.
2. Konkreettisia toimia sosiaali- ja terveysosaston kulurakenteen ja kulukehityksen hillitsemiseksi.
3. Millä tavalla kunta valmistautuu velanhoitoon, kun hyvinvointialue aloittaa toimintansa vuonna 2023.
4. Kunnan taseessa olleen ylijäämän supistuttua 1,7 miljoonaan euroon, kuinka voitaisiin edistää talouden tasapainon hallintaa taloussuunnittelukaudella.

Tarkastuslautakunta kiittää luottamushenkilöitä ja kunnan työntekijöitä vuoden 2021 aikana tehdystä hyvästä yhteistyöstä.

Lapinlahdella 24.5.2022



Rauno Savolainen
puheenjohtaja



Ari Turunen
varapuheenjohtaja



Irma Korhonen
jäsen



Anneli Valta-Lisitsin
jäsen



Kari Tuovinen
jäsen